Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 11 lipca 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych – Dyrektywa 2011/7/UE – Artykuł 6 ust. 1 – Stała minimalna kwota stanowiąca rekompensatę za koszty odzyskiwania należności – Przepis prawa krajowego umożliwiający oddalanie żądań zapłaty tej stałej kwoty w przypadku, gdy opóźnienie jest nieznaczne lub wierzytelność jest niewielka – Obowiązek wykładni zgodnej z prawem Unii

W sprawie C-279/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach (Polska) postanowieniem z dnia 7 marca 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 kwietnia 2023 r., w postępowaniu:

Skarb Państwa – Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w K.

przeciwko

Z. sp.j.,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: N. Piçarra (sprawozdawca), prezes izby, N. Jääskinen i M. Gavalec, sędziowie,

rzecznik generalny: A. Rantos,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Z. sp.j. – K. Pluta-Gabryś, radca prawny,

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Europejskiej – G. Gattinara i M. Owsiany-Hornung, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: polski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (Dz.U. 2011, L 48, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Skarbem Państwa (Polska), reprezentowanym przez Dyrektora Okręgowego Urzędu Miar w K. (zwanym dalej „urzędem miar") a Z. sp.j., spółką prawa polskiego (zwaną dalej „Z"), w przedmiocie żądania rekompensaty w stałej kwocie za koszty odzyskiwania należności poniesione przez ten urząd z powodu kolejnych opóźnień w płatnościach uiszczanych przez Z w związku z usługami wzorcowania przyrządów pomiarowych świadczonymi przez ten urząd.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 12, 17 i 19 dyrektywy 2011/7 stanowią:

„(12) Opóźnienia w płatnościach stanowią naruszenie postanowień umowy, które stało się korzystne finansowo dla dłużników w większości państw członkowskich z uwagi na naliczanie niskich lub zerowych odsetek za opóźnienia w płatnościach lub powolne procedury ściągania należności. Konieczna jest więc zdecydowana zmiana w kierunku kultury szybkich płatności, w ramach której wszelkie zapisy uniemożliwiające naliczanie odsetek należy zawsze uznawać za rażąco nieuczciwy warunek umowy lub praktykę, w celu odwrócenia tej tendencji i zniechęcenia do przekraczania terminów płatności. Zmiana ta powinna również obejmować wprowadzenie szczegółowych przepisów dotyczących terminów płatności i rekompensaty dla wierzycieli za poniesione koszty oraz [przewidywać], między innymi, na zapisie [zapis], że wykluczenie prawa do rekompensaty za koszty odzyskiwania należności powinno być uważane za rażąco nieuczciwe.

[…]

(17) Płatność dłużnika powinna być uważana za opóźnioną, a zatem uprawniającą do odsetek za opóźnienia w płatnościach, w przypadku gdy wierzyciel nie dysponuje należną kwotą w stosownym terminie, pod warunkiem że wypełnił swoje zobowiązania prawne i umowne.

[…]

(19) Konieczna jest uczciwa rekompensata za ponoszone przez wierzycieli koszty odzyskiwania należności w związku z opóźnieniami w płatnościach, aby zniechęcić do opóźnień w płatnościach. Koszty odzyskiwania należności powinny obejmować również odzyskiwanie kosztów administracyjnych oraz rekompensatę za koszty wewnętrzne poniesione z powodu opóźnień w płatnościach, w odniesieniu do których niniejsza

dyrektywa powinna przewidzieć stałą minimalną kwotę, którą można połączyć z odsetkami za opóźnienia w płatnościach. Rekompensata w postaci stałej kwoty powinna mieć na celu ograniczenie kosztów administracyjnych i wewnętrznych związanych z odzyskiwaniem należności. Rekompensata za koszty odzyskiwania należności powinna zostać ustalona bez naruszania przepisów prawa krajowego, zgodnie z którymi sąd krajowy może przyznać wierzycielowi rekompensatę za każdą dodatkową szkodę powstałą w związku z opóźnieniem w płatnościach dłużnika".

4 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot i zakres stosowania", stanowi:

„1. Celem niniejszej dyrektywy jest zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, aby zapewnić właściwe funkcjonowanie rynku wewnętrznego, wspierając tym samym konkurencyjność przedsiębiorstw, a w szczególności [małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)].

2. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich płatności, które stanowią wynagrodzenie w transakcjach handlowych.

[…]".

5 Zgodnie z art. 2 pkt 1–4 wspomnianej dyrektywy:

„Do celów niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje:

1) »transakcje handlowe« oznaczają transakcje między przedsiębiorstwami lub między przedsiębiorstwami a organami publicznymi, które prowadzą do dostawy towarów lub świadczenia usług za wynagrodzeniem;

2) »organ publiczny« oznacza każdą instytucję zamawiającą w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2004/17/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynującej procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych (Dz.U. 2004, L 134, s. 1)] oraz art. 1 ust. 9 dyrektywy 2004/18/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi (Dz.U. 2004, L 134, s. 114)], niezależnie od przedmiotu lub wartości umowy;

3) »przedsiębiorstwo« oznacza każdą organizację inną niż organ publiczny, działającą w ramach swojej niezależnej działalności gospodarczej lub zawodowej, nawet w przypadku gdy działalność ta prowadzona jest przez jedną osobę;

4) »opóźnienia w płatnościach« oznaczają płatności, które nie zostały dokonane w umownym lub ustawowym terminie, w przypadku gdy spełnione są warunki określone w art. 3 ust. 1 lub w art. 4 ust. 1".

6 Artykuł 3 dyrektywy 2011/7, zatytułowany „Transakcje między przedsiębiorstwami", ma następujące brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby w transakcjach handlowych między przedsiębiorstwami wierzyciel był uprawniony do odsetek za opóźnienia w płatnościach bez konieczności przypomnienia, w przypadku gdy spełnione są następujące warunki:

a) wierzyciel wypełnił swoje zobowiązania umowne i prawne; oraz

b) wierzyciel nie otrzymał należności w odpowiednim czasie, chyba że dłużnik nie jest odpowiedzialny za opóźnienie.

[…]".

7 Artykuł 4 tej dyrektywy, zatytułowany „Transakcje między przedsiębiorstwami a organami publicznymi", stanowi w ust. 1:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby w ramach transakcji handlowych, w których dłużnikiem jest organ publiczny, wierzyciel był uprawniony po upływie terminu określonego w ust. 3, 4 lub 6 do ustawowych odsetek za opóźnienia w płatnościach, bez konieczności przypomnienia, w przypadku gdy spełnione są następujące warunki:

a) wierzyciel wypełnił swoje zobowiązania umowne i prawne; oraz

b) wierzyciel nie otrzymał należności w odpowiednim czasie, chyba że dłużnik nie jest odpowiedzialny za opóźnienie".

8 Artykuł 6 omawianej dyrektywy, zatytułowany „Rekompensata za koszty odzyskiwania należności", przewiduje:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby wierzyciel był uprawniony do uzyskania od dłużnika co najmniej stałej kwoty 40 EUR w przypadku gdy odsetki za opóźnienia w płatnościach stają się wymagalne w ramach transakcji handlowych zgodnie z art. 3 lub 4.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby stała kwota, o której mowa w ust. 1, była płacona bez konieczności przypomnienia jako rekompensata za koszty odzyskiwania należności poniesione przez wierzyciela.

[…]".

9 Artykuł 7 tej dyrektywy, zatytułowany „Nieuczciwe warunki umów i praktyki", stanowi w ust. 1–3:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby warunek umowy lub praktyka dotyczące daty lub terminu płatności, stopy procentowej odsetek za opóźnienia w płatnościach lub rekompensaty za koszty odzyskiwania należności uznawane były za niepodlegające wykonaniu albo stanowiły podstawę do roszczenia o odszkodowanie, jeśli są rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela.

Przy rozpoznaniu, czy warunek umowy lub praktyka są rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela w rozumieniu akapitu pierwszego, bierze się pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, w tym również:

a) wszelkie rażące odstępstwa od dobrej praktyki handlowej, naruszające zasadę działania w dobrej wierze i rzetelność;

b) charakter towaru lub usługi; oraz

c) czy dłużnik ma jakikolwiek obiektywny powód odstępstwa od ustawowych odsetek za opóźnienia w płatnościach, od terminów płatności, o których mowa w art. 3 ust. 5, art. 4 ust. 3 lit. a), art. 4 ust. 4 oraz art. 4 ust. 6, lub od stałej kwoty, o której mowa w art. 6 ust. 1.

2. Do celów ust. 1 warunek umowy lub praktykę, które wykluczają odsetki za opóźnienia w płatnościach, uznaje się za rażąco nieuczciwe.

3. Do celów ust. 1 warunek umowy lub praktykę, które wykluczają rekompensatę za koszty odzyskiwania należności, o której mowa w art. 6, uznaje się za rażąco nieuczciwe”.

Prawo polskie

Ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych

10 Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 893), którą dokonano transpozycji dyrektywy 2011/7 do polskiego porządku prawnego i która weszła w życie w dniu 28 kwietnia 2013 r.:

„1. Wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, rekompensata za koszty odzyskiwania należności, stanowiąca równowartość kwoty:

1) 40 [EUR] – gdy wartość świadczenia pieniężnego nie przekracza 5000 [PLN] [(około 1155 EUR)];

[…]

2. Oprócz kwoty, o której mowa w ust. 1, wierzycielowi przysługuje również zwrot, w uzasadnionej wysokości, poniesionych kosztów odzyskiwania należności przewyższających tę kwotę”.

Kodeks cywilny

11 Artykuł 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r., poz. 1360) (zwanej dalej „polskim kodeksem cywilnym”) stanowi:

„Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno- gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

12 Urząd miar świadczy usługi wzorcowania przyrządów pomiarowych, z których to usług regularnie korzysta Z. Spółka ta dwukrotnie dokonała zapłaty za takie usługi z opóźnieniem. Pierwsza spóźniona płatność, dokonana 20 dni po upływie terminu, dotyczyła kwoty 246 PLN (około 55 EUR), a druga – dokonana 5 dni po upływie terminu – kwoty 369 PLN (około 80 EUR).

13 Urząd miar wniósł wówczas do Sądu Rejonowego Katowice-Zachód w Katowicach (Polska), będącego sądem odsyłającym, pozew o zapłatę kwoty 80 EUR wraz z odsetkami przewidzianymi w prawie polskim, czyli kwoty stanowiącej dwukrotność rekompensaty za koszty odzyskiwania należności, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych.

14 Sąd odsyłający zwraca uwagę, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądów polskich powództwa o zapłatę stałej kwoty z tytułu kosztów odzyskiwania należności oddala się, jeżeli opóźnienie dłużnika w zapłacie nie jest znaczne lub gdy kwota należności, z zapłatą której opóźnił się dłużnik, jest niewielka. Podkreśla on, że rozpatrywana przez niego sprawa obrazuje taką praktykę, ponieważ nigdy nie orzeczono obowiązku zapłaty takiej kwoty przez Z, mimo że spółka ta co najmniej 39 razy znajdowała się w sytuacji, w której jej płatności były realizowane z opóźnieniem.

15 Zdaniem sądu odsyłającego podstawą oddalenia tych powództw jest art. 5 polskiego kodeksu cywilnego, interpretowany w ten sposób, że jeżeli kwota wierzytelności, której spłata jest opóźniona, nie przekracza równowartości w złotych kwoty 100–300 EUR lub jeżeli opóźnienie w spłacie wierzytelności nie przekracza okresu od dwóch do sześciu tygodni, rekompensatę dla wierzyciela uznaje się za „sprzeczną z zasadami współżycia społecznego”, które to wyrażenie sąd ten utożsamia z terminem „sprzeczna z dobrymi obyczajami”.

16 Sąd odsyłający zastanawia się nad zgodnością takiej wykładni z art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 w związku z jej motywem 12. Zdaniem tego sądu akceptacja przez sądy polskie zwyczaju polegającego na tym, że płatności niewielkich kwot dokonywane są przez dłużników z opóźnieniem, czego konsekwencją jest to, że wierzyciela, który nie przestrzega tego zwyczaju i domaga się rekompensaty, uważa się za naruszającego owe „zasady współżycia społecznego”, nie może uzasadniać wprowadzenia w prawie krajowym wyjątku od jasnej, precyzyjnej i bezwarunkowej zasady przewidzianej w tym art. 6 ust. 1.

17 W tym kontekście Sąd Rejonowy Katowice-Zachód w Katowicach postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 […] stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym sąd krajowy może oddalić powództwo o zasądzenie rekompensaty za koszty odzyskania należności, o której mowa w tym przepisie, z tego powodu, że opóźnienie dłużnika w zapłacie nie było znaczne, lub z tej przyczyny, że kwota należności, z której zapłatą opóźnił się dłużnik, była niewielka?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

18 Na wstępie należy przypomnieć, że gdy – tak jak w niniejszej sprawie – organ publiczny w rozumieniu art. 2 pkt 2 dyrektywy 2011/7 jest wierzycielem kwoty pieniężnej wobec przedsiębiorstwa, stosunki między tymi dwoma podmiotami nie wchodzą w zakres pojęcia „transakcji handlowej" w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej dyrektywy i w konsekwencji są wyłączone z zakresu stosowania tej dyrektywy (wyrok z dnia 13 stycznia 2022 r., New Media Development & Hotel Services, C-327/20, EU:C:2022:23, pkt 44).

19 Jednakże Trybunał jest właściwy do orzekania w przedmiocie wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczących przepisów prawa Unii w sytuacjach, w których stan faktyczny postępowania przed sądem krajowym sytuował się poza zakresem stosowania prawa Unii, lecz w których przepisy tego prawa znajdowały zastosowanie do sprawy za pośrednictwem prawa krajowego ze względu na zawarte w prawie krajowym odesłanie do ich treści (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 53; z dnia 30 stycznia 2020 r., I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, pkt 45).

20 W niniejszej sprawie sąd odsyłający zwraca uwagę, że prawo polskie rozszerza prawo do rekompensaty za koszty odzyskiwania należności na sytuacje, które nie są objęte dyrektywą 2011/7, w których wierzyciel kwoty, której płatność jest opóźniona, jest organem publicznym, a dłużnikiem jest przedsiębiorstwo, tak aby rekompensata była wypłacana dokładnie w ten sam sposób, niezależnie od tego, czy wierzyciel jest przedsiębiorstwem, czy organem publicznym. W tych okolicznościach wykładnia, o którą zwrócono się w trybie prejudycjalnym, wydaje się konieczna, aby mające zastosowanie przepisy prawa Unii otrzymały jednolitą wykładnię. Należy zatem udzielić odpowiedzi na pytanie zadane przez sąd odsyłający.

21 Poprzez swoje jedyne pytanie sąd ten dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie praktyce sądów krajowych polegającej na oddalaniu powództw o uzyskanie przewidzianej w tym przepisie stałej minimalnej kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności ze względu na to, że opóźnienie w płatnościach dłużnika jest nieznaczne lub że kwota wierzytelności, której dotyczy opóźnienie w płatnościach dłużnika, jest niewielka.

22 W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby w przypadku gdy w ramach transakcji handlowych wymagalne stają się odsetki za opóźnienia w płatnościach, wierzyciel był uprawniony do uzyskania od dłużnika minimalnej i stałej kwoty w wysokości 40 EUR stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności. Ponadto art. 6 ust. 2 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek czuwania nad tym, aby owa minimalna stała kwota była należna automatycznie, nawet w braku przypomnienia skierowanego do dłużnika, oraz aby stanowiła dla wierzyciela rekompensatę za poniesione przez niego koszty odzyskiwania należności.

23 Pojęcie „opóźnienia w płatnościach", które leży u źródła prawa wierzyciela do otrzymania od dłużnika nie tylko odsetek, lecz również minimalnej stałej kwoty 40 EUR na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7, zostało zdefiniowane w art. 2 pkt 4 wskazanej dyrektywy jako wszelkie płatności, które nie zostały dokonane w umownym lub ustawowym terminie. Ponieważ dyrektywa ta obejmuje, zgodnie z jej art. 1 ust. 2, „wszystki[e] płatności, które stanowią wynagrodzenie w transakcjach handlowych", pojęcie „opóźnienia w płatnościach" ma

zastosowanie do każdej transakcji handlowej rozpatrywanej indywidualnie [wyroki: z dnia 20 października 2022 r., BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, pkt 28; z dnia 1 grudnia 2022 r., X (Dostawy produktów medycznych), C-419/21, EU:C:2022:948, pkt 30].

24 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że zgodnie z art. 3 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 w odniesieniu do transakcji handlowych między przedsiębiorstwami i zgodnie z art. 4 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 tej dyrektywy w odniesieniu do transakcji między przedsiębiorstwami a organami publicznymi odsetki za opóźnienie w płatnościach, tak samo jak stała kwota 40 EUR, stają się wymagalne automatycznie po upływie terminów płatności przewidzianych odpowiednio w art. 3 i w art. 4 rzeczonej dyrektywy. W motywie 17 tej dyrektywy wskazano w tym względzie, że „[pł]atność dłużnika powinna być uważana za opóźnioną, a zatem uprawniającą do odsetek za opóźnienia w płatnościach, w przypadku gdy wierzyciel nie dysponuje należną kwotą w stosownym terminie, pod warunkiem że wypełnił swoje zobowiązania prawne i umowne”.

25 Nic w treści art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 1 czy art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 nie wskazuje na to, by minimalna stała kwota przewidziana w tym ostatnim przepisie nie była należna w przypadku nieznacznego opóźnienia w płatnościach lub w związku z niską kwotą danej wierzytelności, za które to opóźnienie dłużnik ponosi wyłączną odpowiedzialność.

26 Z wykładni językowej i systemowej art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 wynika zatem, że minimalna stała kwota w wysokości 40 EUR stanowiąca rekompensatę za koszty odzyskiwania należności jest należna wierzycielowi, który wypełnił swoje zobowiązania, w odniesieniu do każdej płatności, która nie została dokonana w terminie w ramach wynagrodzenia za transakcję handlową, bez względu na to, jaka jest kwota wierzytelności, której dotyczy opóźnienie w płatności, czy długość tego opóźnienia.

27 W trzeciej kolejności należy zaznaczyć, że taka wykładnia art. 6 dyrektywy 2011/7 znajduje potwierdzenie w celu tej dyrektywy. Z art. 1 ust. 1 tej dyrektywy, interpretowanego w świetle jej motywów 12 i 19, wynika bowiem, że ma ona na celu nie tylko zniechęcanie do opóźnień w płatnościach, poprzez zapobieganie sytuacjom, w których opóźnienia takie są korzystne finansowo dla dłużnika ze względu na niski poziom odsetek lub brak ich naliczenia w takiej sytuacji, ale również skuteczną ochronę wierzyciela przed takimi opóźnieniami. Rzeczony motyw 19 wyjaśnia, po pierwsze, że koszty odzyskiwania należności powinny obejmować również odzyskiwanie kosztów administracyjnych oraz rekompensatę za koszty wewnętrzne poniesione z powodu opóźnień w płatnościach oraz, po drugie, że rekompensata w postaci stałej kwoty powinna mieć na celu ograniczenie kosztów administracyjnych i wewnętrznych związanych z odzyskiwaniem należności [zob. podobnie wyroki: z dnia 20 października 2022 r., BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, pkt 35, 36; a także z dnia 1 grudnia 2022 r., X (Dostawy produktów medycznych), C-419/21, EU:C:2022:948, pkt 36].

28 Z tej perspektywy ani niska kwota należnej wierzytelności, ani nieznaczny charakter opóźnienia w płatnościach nie mogą uzasadniać zwolnienia dłużnika z zapłaty minimalnej stałej kwoty należnej tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności za każde opóźnienie w płatności, za które ponosi on wyłączną odpowiedzialność. Takie zwolnienie prowadziłoby do pozbawienia wszelkiej skuteczności (effet utile) art. 6 dyrektywy 2011/7, którego celem jest, jak podkreślono to w poprzednim punkcie, nie tylko zniechęcenie do takich opóźnień w płatnościach, ale także zapewnienie, poprzez zapłatę tych kwot, rekompensaty „za koszty odzyskiwania należności poniesione przez wierzyciela”, przy czym koszty te zwiększają się proporcjonalnie do liczby płatności i kwot, których dłużnik nie uiszcza w terminie. W tych

okolicznościach nie można uznać, że dłużnik ten ma „jakikolwiek obiektywny powód" w rozumieniu art. 7 ust. 1 akapit drugi lit. c) tej dyrektywy, aby odstąpić od zapłaty stałej kwoty, o której mowa w art. 6 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, ponieważ w art. 7 ust. 3 uściślono, że do celów ust. 1 tego artykułu „warunek umowy lub praktykę, które wykluczają rekompensatę za koszty odzyskiwania należności, o której mowa w art. 6, uznaje się za rażąco nieuczciwe" [zob. podobnie wyroki: z dnia 20 października 2022 r., BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, pkt 37; z dnia 1 grudnia 2022 r., X (Dostawy produktów medycznych), C-419/21, EU:C:2022:948, pkt 37].

29 Wreszcie, co się tyczy wspomnianego przez sąd odsyłający art. 5 polskiego kodeksu cywilnego, zgodnie z którym czynienie z prawa użytku w sposób sprzeczny z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem lub z zasadami współżycia społecznego nie korzysta z ochrony, należy przypomnieć, że zasada wykładni zgodnej prawa krajowego z prawem Unii wymaga, by sądy krajowe, przestrzegając w szczególności zakazu wykładni prawa krajowego contra legem, czyniły wszystko, co leży w zakresie ich kompetencji, uwzględniając wszystkie przepisy prawa krajowego i stosując uznane w porządku krajowym metody wykładni, by zapewnić pełną skuteczność rozpatrywanej dyrektywy i dokonać rozstrzygnięcia zgodnego z realizowanymi przez nią celami (wyroki: z dnia 24 stycznia 2012 r., Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, pkt 27; z dnia 4 maja 2023 r., ALD Automotive, C-78/22, EU:C:2023:379, pkt 40).

30 Wymóg dokonywania wykładni zgodnej obejmuje w szczególności konieczność zmiany krajowego orzecznictwa przez sądy krajowe, jeżeli opiera się ono na interpretacji prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami dyrektywy. Z powyższego wynika, że sąd krajowy nie może skutecznie stwierdzić, iż nie można dokonać wykładni przepisu prawa krajowego zgodnie z prawem Unii jedynie ze względu na to, że do tej pory niezmiennie interpretowano ten przepis w sposób niezgodny z prawem Unii (wyrok z dnia 6 listopada 2018 r., Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, pkt 60).

31 W zakresie, w jakim art. 5 polskiego kodeksu cywilnego nie można interpretować w sposób zgodny z art. 6 dyrektywy 2011/7, którego wykładni dokonano w pkt 26–28 niniejszego wyroku, i w świetle wymogów przypomnianych w poprzednim punkcie, sąd krajowy, do którego należy w ramach jego kompetencji stosowanie przepisów prawa Unii, zobowiązany jest zapewnić pełną ich skuteczność, w razie konieczności z własnej inicjatywy, nie stosując przepisu prawa krajowego takiego jak przepis rozpatrywany w postępowaniu głównym, także późniejszego, bez konieczności żądania lub oczekiwania na uprzednie uchylenie tego przepisu w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym (wyrok z dnia 24 czerwca 2019 r., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 W świetle przedstawionych wyżej rozważań odpowiedź na pytanie prejudycjalne powinna brzmieć, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/7 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie praktyce sądów krajowych polegającej na oddalaniu powództw o uzyskanie przewidzianej w tym przepisie stałej minimalnej kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności ze względu na to, że opóźnienie w płatnościach dłużnika jest nieznaczne lub że kwota długu, której dotyczy opóźnienie w płatnościach dłużnika, jest niewielka.

W przedmiocie kosztów

33 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie praktyce sądów krajowych polegającej na oddalaniu powództw o uzyskanie przewidzianej w tym przepisie stałej minimalnej kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności ze względu na to, że opóźnienie w płatnościach dłużnika jest nieznaczne lub że kwota długu, której dotyczy opóźnienie w płatnościach dłużnika, jest niewielka.

Piçarra Jääskinen Gavalec

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 11 lipca 2024 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes izby
N. Piçarra